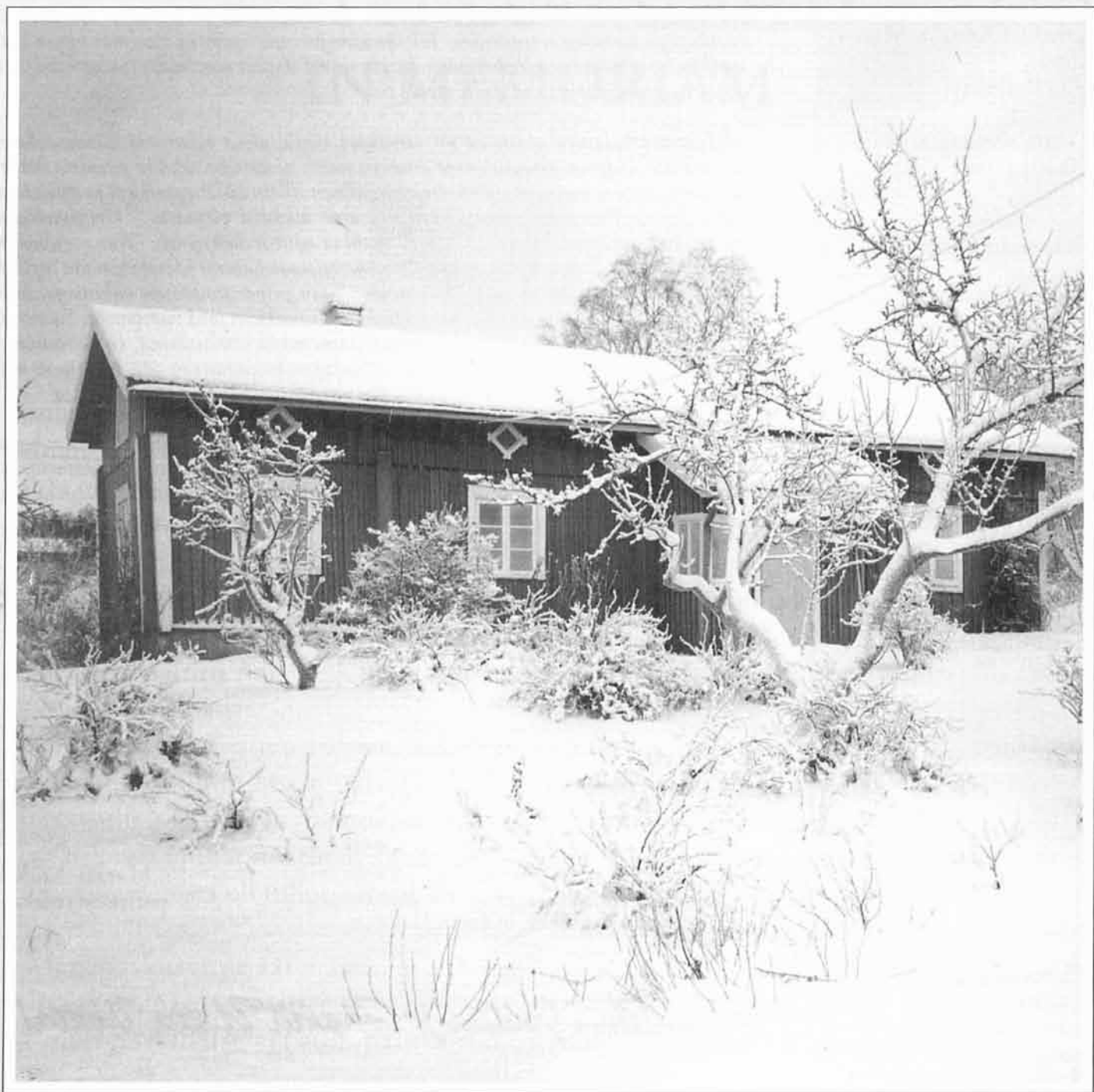

Myötätuulta Merimaskussa

1997/syksy

Puheenjohtajan sanat

Merimaskulainen on tänä kesänä saanut nauttia kaikkien aikojen kesästä. Ilmat ovat olleet ennennäkemättömän suotuisat, luonto tarjonnut parastaan ja paikkakunta kuhissut tapahtumia ja elämää. Merimaskussa on tuntenut viihtyvänsä.

Syksykin on tätä kirjoitettaessa ehditty viettää hyvän matkaa. Parhaita puoliaan on näyttänyt sekin. Satoa: marjaa, sientä, värikylläisyyttä ja leppoisa syyssäättä on riittänyt yli kaikkien ennusteiden. Talvikauden jos vielä saamma vanhaan hyvän ajan malliin, niin kohta verolle pannaan kaikki nämä ihanat etuisuudet, jotka vuodenaikojen vaihtelut parhaimmillaan meille suo.

Merimaskulainen maisema on vertaansa vailla oleva näyttämö vuodenaikojen värileikille. Helposti ummistamme ainakin toisen silmämme tältä ja puemme kaiken arkipäiväisyyden kaapuun. Olisi ehkä paikallaan silloin tällöin pysähtyä ja kysyä itseltään: "Mitä sitten, jos kaunis kotiseutumme lakkaisi olemasta - kirjaimellisesti menettäisimme sen?" Kuin itsestään ponnahtaa esiin jatkokysymys: "Kuka sen meiltä veisi?" Vastaus on tylyn selkeä, me itse. Hyväuskoisuudellamme ja pahimmassa tapauksessa välinpitämättömyydellämme saamme aikaan ympäristössämme vahinkoja, jotka osin ovat korjaamattomia tai sitten vaativat uudistukseen jopa vuosisatoja. Suoranaisia tihutöitä lukuun ottamatta tekijät ovat harvemmin yksilöitävissä, koska ilmiöt tapahtuvat pikkujalaa, huomaamatta. Vahinkojen korjaaminen jää kustannussyistä useimmiten hyödyttömän syytely-pelottelun asteelle.

Saaristolaiskylästä Merimasku on saanut sulan hattuunsa. Siellä luonto ja rakentaminen lyövät kättä toisilleen verrattomalla tavalla. Tällainen saavutus on paikkakuntalaiselle paitsi kannustus, myös velvoite kehittää, rakentaa ja hoitaa kotiseutua siten, että siellä tuntee viihtyvänsä niin asuja kuin kävijä.

Tässä onnistuminen edellyttää päättäjien panostuksen lisäksi jokaisen merimaskulaisen henkilökohtaista osallistumista. Hyvänä alkuna olkoon omien nurkien kuntoon paneminen.

Martti Mäkilä
puheenjohtaja

Rauhaa ja Hyvää Uutta Vuotta!

€:

Julkaisija:
Merimaskuseura r.y.

Toimituskunta:
Kristiina Annala, Maarit
Lineri,
Ulla Rantala

Taitto, sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Painopaikka:
Offset House oy

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Martti Mäkilä,
p. 4369 682

Sihteeri ja rah. hoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040-594 6344

Kannen kuva:
Merimaskuseuran
hallinnassa oleva
Kollolan torppa

MATTI SANTALAHTI IN MEMORIAM

Puheenjohtajamme Matti Santalahti on poissa. Hän oli seuramme puheenjohtajana lähes toiminnan alkamisesta lähtien eli vuodesta 1992.

Matin lähtö oli komea kuin suoraan sankaritarinasta.

Kesken kiireisimmän toiminnan pyörrettä hänet temmattiin pois keskuudestamme. Niin oli kohtalo määrännyt.

Kotiseutu, menneitten polvien perinnön tallentaminen olivat Matin sydäntä lähellä. Kotiseututyö ja urheiluseuratoiminta korjasivat kirkkaimmat hedelmät siinä vapaaehtoistyössä, josta oli tullut hänelle suorastaan elämäntapa.

Merimaskuseura sai hänen puheenjohtajakautenaan ne puitteet ja kasvat, joista merimaskulaiset ja ulkopaikkakun-

talaisetkin tänä päivänä seuramme tuntevat. Vireästi toimiva, idearikas, joukoittain onnistuneita toteutuksia tarjoava yhdistys on kunniaksi kotikunnalleen. Tämä on Matin perintö meille.

Vaalikaamme sitä huolella ja harrastuksella.

Vielä muistelu Matista. Kahvitelimme Rantamakasiinin terassilla Matin sairastumista edeltävänä iltana. Ihailimme maisemaa ja kuuntelimme lossin kolahteluja. Matti totesi tämän kaiken lossin ääniä myöten olevan Merimaskumme kuva.

Uskomme kotilossin tutun kolinan saattelevan Mattia matkalla Tuonen virran tuolle puolen.

Meille jäi Matista kaunis muisto.

Martti Mäkilä

Anna 100 Vuotta

Anna Aleksandra Vilhelmintytär Tuominen os. Virtanen syntyi 27.11.1897 Merimaskun Järven-suun kylässä, Isotalon Kollolan torpassa.

Annan syntymän aikoihin Suomi oli köyhä, vahvasti keisarivallan alainen suuriruhtinaskunta. Köyhyydestä tai puutteesta Kollolan torpassa siihen aikaan ei kirjoittajalla ole tietoa, mutta henkistä köyhyyttä siellä ei ainakaan kärsitty. Torpassa viljeltiin niin henkistä kuin myös sivistyksellistä viljaa: Pieneen torppaan tuli peräti kaksi lehteä; "Lasten Lähetyslehti" sekä "Kristillisiä Sanomia".

Anna Aleksandralla oli sisaruksia kolme: veli Frans Vilhelm, sekä siskot Laila ja Ksenia. Veli Frans muutti myöhemmin Auvan saareen ja harjoitti sieltä käsin suutarin ammattia. Laila ja Ksenia sitä vastoin muuttivat Amerikkaan, missä he ovat myös kuolleet. Muistona heistä on Kollolan kesäkahviona toimivassa entisessä navetassa jäljellä vanha ns. "Ameriikanarkku". Annakaan ei ole suinkaan jäänyt Kollolaan niille sijoilleen, sillä hänelle on myönnetty heinäkuussa 1918 lupa matkustaa kuuden kuukauden ajan vapaasti kotimaassa. Hänellä on varmasti ollut halu nähdä muutakin kuin Merimasku. Anna on myöskin opiskellut. Kirjeistä päätellen hän on käynyt ai-

nakin Sörnäisten Kristillistä Kansanopistoa Helsingissä. Kristillisyys ja hurskaus näkyy vieläkin Kollolan torpassa; uskonnollista kirjallisuutta on keittiön hyllyllä runsaasti ja seinille on ripustettu uskonnollisia aiheisia kuvia.

Anna Virtanen vihittiin jo keski-ikä lähestyessään 41 -vuotiaana.

Hän meni vihille 18.12.1938 Marttilasta kotoisin olleen Sakeus Juhanpoika Tuomisen kanssa.

Kollolan pienen torpan keittiössä oli Merimaskun ensimmäinen puhelinkeskus ja keskuksen hoitajana toimi Anna. Keskus oli Annan hoidossa vuoteen 1945 asti.

Sakeus kuoli 90 -vuotiaana elokuussa 1985, ja Anna jäi yksin asumaan Kollolan torppaan. Hän ehti asua vielä parisen vuotta torppaan ennen kuin hän siirtyi vanhainkotiin, missä kuoli myös yli yhdeksänkymppisenä.

Anna Tuominen oli Kollolan viimeinen asukas, ja siksi haluaa Merimaskuseura vaalia hänen muistoaan pienessä punaisessa mökissä. Viime kesänä oli torppaan järjestetty Annan 100 -vuotismuistonäyttely. Se kertoi hänen elämänsä vaiheista, hänen käsityöharrastuksestaan, sekä hartaudestaan. Olipa näytille saatu vanha puhelinkeskuskin keittiön nurkkaan.

Merimaskuseura jatkaa perinteisiä kesänäyttelyitä Kollolassa ensi kesänäkin. Merimaskun koulun täyttäessä 100 vuotta kootaan yhdessä koulun kanssa näyttely, joka kertoo opinahjon vaiheista vuosien saatossa. Mikäli Sinulla on esineistöä, tietoa, tarinoita koulun vaiheilta, ota yhteys Merimaskuseuran sihteeriin tai puheenjohtajaan.

S U O M I 80 V U O T T A

Suomi ravistellaan hereille

Suomi oli koko historiansa ollut milloin Ruotsin käskyvallan alla, milloin taas venäläiset hallitsivat meitä. Kun sitten vuosisadan vaihteessa alkoi myllerrys pyyhkiä läpi koko Euroopan, tajusivat suomalaisetkin otollisen hetken koittaneen päästä lopullisesti itse päättämään omista asioistaan. Kamppailu itsenäiseksi ja myöhemmin itsenäisyyden säilyttämiseksi on vaatinut monia uhreja. Nyt voimme sanoa, etteivät ne uhrit olleet turhia.

Vuoteen 1899 helmikuuhun asti Suomi oli uinunut Ruusun unta luottaen Venäjältä saamaansa autonomiaan. Vasta helmikuun manifesti, jossa uusi keisari Nikolai II otti itselleen vallan asioissa, jotka olivat siihen asti olleet Suomen senaatin hallussa sai suomalaiset todella liikkeelle. Manifestin vastalauseeksi suomalaiset päättivät lähettää keisarille adressin, jossa kerrottaisiin Suomen kansan paheksunta maata kohdannutta loukkausta kohtaan. Naiset monistivat käsin kirjoittamalla tuhansia kirjeitä, joita ylioppilaat hiihtämällä levittivät ympäri maata. Lyhyessä ajassa näinkin alkeellisin keinoin saatiin lähes puoli miljoonaa nimeä adressiin. 500-miehinen valtuuskunta lähti salaa jopa itse kenraalikuvernööri Bobrikovilta viemään sitä Pietariin. Nikolai II kieltäytyi ottamasta lähetystä vastaan. Vielä samana vuonna Euroopan johtavat kulttuurihenkilöt allekirjoittivat oman kansainvälisen vetoomuksensa Venäjän keisarille, mutta tätäkään viestiä ei keisari suostunut ottamaan vastaan. Oli Suomea loukattu jo aiemminkin, sillä jo vuonna 1890 ns. Postimanifesti siirsi Suomen postilaitoksen Venäjän postilaitoksen alaisuuteen ja suomalaisten oli käytettävä ulkomaanpostissaan emämaan postimerkkejä.

Suomen tie itsenäiseksi valtioksi oli yhtä ohdakkeinen ja pitkä, kuin se on tänäkin päivänä monille vieraan vallan alta kamppaileville pienille maille.

"Finis Finlandiae!" - Suomen loppu?

Helmikuun manifestia alkoikin seurata tiheään tahtiin erilaisia määräyksiä, mitkä tähtäsivät vähitellen Suomen autonomian hautaamiseen.

Suomi oli vuosisatoja ollut lähinnä ruotsinkielinen maa virkakoneiston kannalta katsottuna, mutta v. 1882 veloitettiin virastot käyttämään suomen kieltä. Kuitenkin vasta 1887 tilanne alkoi maamme enemmistön kannalta muuttua parempaan suuntaan, kun alempienkin virastojen kieleksi määrättiin suomi, mikäli se oli kunnan kielellä. Tampereella suomi tuli kunnalliskieleksi 1886, Helsingissä 1902 ja Turussa 1905. Tosin tällä ei ollut enää suurtakaan merkitystä, sillä ruotsin kielen väistyessä määrättiin 1900 venäjä korkeimman hallinnon kieleksi. Suomi oli siis virallisesti kolmikielinen maa.

Suomalaiset olivat jo pitkään harrastaneet hiljaista vastarintaa emämaataan kohtaan. Siihen osallistuivat eritoten suomalaiset taiteilijat; kirjailijat, säveltaiteilijat, maalarit, arkkitehdit jne. Taiteilijat ammensivat aiheitaan vast'ikään ilmestyneestä Kalevalasta, arkkitehdit suuntasivat luomisvoimaa etsiessään katseensa Suomen luontoon ja sen ihmeisiin, kirjailijat kuvasivat teoksissaan suomalaista kansaa ja sen luonnetta ja säveltäjät loivat elähdyttäviä teoksia kansan itsetunnon kohotukseksi. Tämä kaikki suorastaan huipentui Pariisin maailmannäyttelyssä, missä tämä hiljainen vastalause tuli koko Euroopan ihailtavaksi. Suomen paviljonki pyrki kaikin tavoin erottumaan Venäjältä, ja se saikin runsaasti kiitosta ja keräsi useita kultamitaleja. Tämä Lind-

grénin, Geselliuksen, Saarisen suunnittelema paviljonki muistetaan vieläkin Akseli Gallen-Kallelan loistavista Kalevala-aiheisista freskoistaan.

Suomen Vastarintaliike

Vastarinta yritettiin pitää väkivallattomana, vaikkakin se johti virkamiesten eroihin, asevelvollisuus-kutsuntojen ja myöntävyyssuomien boikotointiin ja salaisen kirjallisuuden levittämiseen. Osa suomalaisista pelkäsi ärsyttää venäläisiä millään tavalla, jotta voitaisi säilyttää edes tärkein - suomalainen kansallisuus. Se alkoi vähitellen kasvattaa kuulua eri mieltä olevien välillä ja johti jopa ystävyysiteiden katkeamiseen ja su-

uurimmissa kaupungeissa, mutta myöhemmin ne levisivät aina maaseudulle asti.

Suomessa toimi oma vastarintaliike - Kagaali. Se oli perustettu v. 1899 ja sen tarkoituksena oli järjestää boikotteja, mielenosoituksia ja levittää propagandaa kotimaahan ja ulkomaille. Kagaalin kannattajat julkaisivat valtavat määrät lentolehtisiä ja kiertokirjeitä. Kun sitten Kagaalin tärkeimmät johtajat karkotettiin ulkomaille, muodostui Tukholmasta vastarinnan keskus.

Täysin ei vastarinta ollut väkivallatonta, sillä Helsingissä 1902 järjestetty asevelvollisuus-kutsuntojen boikotti johti mellakkaan ja yhteenottoon kasakoiden kanssa.

Tukholmassa syntyi v. 1904 Suomen Aktiivinen Vastustuspuolue. Sen päämäärä oli aseistaa suomalaiset ja ryhtyä suorittamaan väkivallantekojä-

Mielenosoituksia ja lakkoja

Suurlakko puhkesi lokakuussa 1905. Se oli alkanut Venäjällä ja levisi myös Suomeen pysäyttäen venäläisen järjestysvaltakoneiston lähes täysin; tehtaot pysähtyivät, postipuhelin- ja sähkölaitos olivat lakossa, sanomalehdet eivät ilmestyneet. Työväenliike vaati kansalaisvapauksia ja äänioikeuden laajentamista, perustuslailliset vaativat laillisten olojen palauttamista. Joukkokokouksia ja mielenosoituksia järjestettiin. Ilmapiiri oli kireä ja Helsingissä elettiin poliisilaitoksen lakon takia "sormi liipaisimella". Järjestyksen pitoa varten perustettiin kansalliskaarti, joka sitten lakon loppuvaiheilla erimielisyyksien takia jakaantui työväestön punakaartiksi ja porvarien suojeluskunnaksi.

Suomi oli vielä säätö-yhteiskunta,

Kolmekymmentäluvun arvokasta ja hillittyä eleganssia Suomen itsenäisyyspäivän vastaanotolla presidentinlinnassa.

kulaisten välien rikkoontumiseen. Ilmapiiri alkoi vähitellen kiristyä. Suomessa alettiin rajoittaa kokoontumisvapautta ja lehtiä sekä kirjoja sensuroitiin. Lehtiä jopa lakkautettiin ja uusien perustaminen oli äärimmäisen hankalaa.

Vuosisadan vaihteen jälkeen alkoi Venäjällä levoton liikehdintä ja se levisi myös Suomeen. Lakkoja ja mielenosoituksia järjestettiin ensin vain

Suomessa toimivia venäläisiä vastaan. Tässä aseistamispuuhassa heitä auttoivat japanilaiset. Tämän perustetun puolueen tavoitteena oli tasavaltainen, demokraattinen valtiomuoto.

Joitakin väkivallantekojä he suorittivatkin, mutta Eugen Schaumanin suorittama Bobrikovin murha 16.6.1904 ei ollut heidän suunnitelmansa. Nämä suomalaisten suorittamat terroriteot päättyivät suurlakoon v. 1905.

mutta poliittinen järjestäytyminen oli jo alkanut. Lakon yhtenä myönnytyksenä Suomeen valmisteltiin Euroopan radikaaleinta valtiopäivä-uudistusta v. 1906. Suomeen tuli yksikamarinen eduskunta ja yleinen äänioikeus. Se tiesi säätövaltiopäivien loppua. Sitä ei juurikaan vastusteltu pappis-, porvaris- ja talonpoikais-säädöissä, mutta aatelissäädöissä vastarinta oli voimakkaampaa.

Suurlakon jälkeen jäi Suomessa

kuitenkin kytemään epäluulo Venäjän hallitusta kohtaan. Aktivistit ja eräät perustuslailliset halusivat Suomen olevan paremmin valmistautunut tulevia painostuksia vastaan ja päättivät perustaa koko kansan valtakunnallisen suojeluskunnan. Punakaartit ja perustuslailliset vetäytyivät tästä hankkeesta.

Olot koko Venäjän valtakunnassa olivat sekavat; varuskunnissa syttyi kapinoita, eri puolilla maata lakkoiltiin ja mellakoiitiin ja Suomessa keisari hajotti eduskunnan kerran vuodessa. Tästä levottomuudesta huolimatta suomalaiset valmistautuivat innolla Tukholman Olympialaisiin. 1912 Tukholman Olympialaisissa venäläiset vaativat, ettei suomalaisten itsenäistä osallistumista kisoihin tulisi sallia. Suomalaiset marssivat kuitenkin kisojen avajaisissa omana joukkueenaan Venäjän jäljessä kantaen Finland-kilpeä ja seuralippua. Kesken seremonioiden venäläiset vaativat lipun poistamista. Kun sitten Suomen joukkue marssi pääkatsomon editse, nousivat suosionosoitukset myrskyksi. Suomalaiset sijoittuivat näissä kisoissa mitalitiloissa neljänneksi - Venäjä kolmanneksi viimeiseksi. Mahtava karhu oli hävinnyt ja pieni Suomi sai myötätuntoa ja runsaasti kansainvälistä huomiota.

Kun ensimmäinen maailmansota 1914 sytyi lupaili Saksa Venäjän kansallisille vähemmistökansoille laajempia itsemääräämisoikeuksia palkkioksi sen kanssa tehdystä yhteistyöstä. Niinpä etenkin ylioppilasnurten keskuudessa heräsi ajatus sotilaskoulutuksen hankkimisesta ulkomailta - varmuuden vuoksi.

Vuoden 1917 alussa tapahtuneen ensimmäisen vallankumouksen jälkeen tunsivat perustuslailliset saavuttaneensa täydellisen voiton, kun Venäjän väliaikainen hallitus kumosi Suomen autonomiaa rajoittaneet lait ja asetukset. Mutta bolsevikit halusivat heikentää Venäjän väliaikaista hallitusta ja rohkaisivat siksi Suomea vaatimaan laajempia oikeuksia ja jopa irtautumista Venäjästä. Sosiaalidemokraatit esittivätkin Suomen eduskunnalle uuden valtakiehdotuksen. He ehdottivat, että eduskunta julistautuisi Suomessa korkeimman vallan haltijaksi. Se ei vielä tarkoittanut kuitenkaan täydellistä itsenäisyyttä, sillä se jätti ulkopoliittiset ja sotilaalliset asiat ulkopuolelle.

Itsenäisyys julistetaan

Vielä kerran sekaantui Venäjän hallitus Suomen asioihin, ja Kerenskin väliaikainen hallitus hajotti Suomen eduskunnan. Edellisissä vaaleissa tappiolla jääneet porvarit taipuivat uusiin vaaleihin, sillä niillä ei mielestään ollut enää menetettävää vaan kaikki voitettavanaan. Niinpä lokakuussa 1917 pi-

detissä vaaleissa Sosiaalidemokraatit menettivätkin enemmistönsä ja vaalien voittajaksi nousi Maalaisliitto.

Koko vuosi 1917 oli Suomessa levottomuutta aikaa; lakkoja järjestettiin eri puolilla maata, venäläinen sotaväki liikehti, elintarvikepula lietsoi mellakoita, järjestys- ja vallankumouskaarteja perustettiin ja suojeluskunta kasvoi.

Marraskuussa 1917 alkoi jälleen yleislakko, joka johti melkein vallankumoukseen. Lakon laajuus oli saanut punakaartilaiset uskomaan vallankumoukseen. He saivatkin sen taakse sosiaalidemokraattien perustaman vallankumousneuvoston, mutta ennen kuin sitä alettiin toteuttaa, suostui puolueen eduskuntaryhmä ja puoluejohto sovitteluratkaisuun eduskunnassa. Kiistaa oli käyty sosiaalidemokraattien ja porvariston välillä valtalain muodosta. Työväenliikkeellä oli omia vaatimuksiaan; kunnallisen äänioikeuden laajentaminen, kahdeksan tunnin työaika ja Venäjän ja Suomen suhteiden järjestäminen jo kesällä hyväksytyin valtalain perusteella. Porvaristo ei enää vallankumouksen jälkeen halunnut yhteistoimintaa Venäjän kanssa, joten marraskuussa, kun asiaa oli käsitelty eduskunnassa jäi tämä esitys ja muutkin työväenliikkeen vaatimukset tappiolle. Se sai ammattijärjestön edustajat ja sosiaalidemokraatit perustamaan Työväen Vallankumouksellisen Keskusneuvoston. Maalaisliitto teki 15.11. lakiesityksen, jonka mukaan eduskunta julistautui korkeimman vallan haltijaksi. Yhteydet Venäjään oli käytännössä katkaistu, ja Suomi julistautui tasavallaksi. Tämän valtalain nojalla eduskunta nimitti maalle uuden hallituksen, jonka ensimmäiseksi tehtäväksi tuli itsenäiseksi julistautuminen. 4.12. Svinhufvud toi eduskuntaan hallituksen esityksen itsenäisyysjulistuksesta, ja ilman sen kummempia juhlallisuuksia eduskunta hyväksyi sen 6.12.1917.

Vallankumous ovella

Sisäiset levottomuudet jatkuivat. Maassa oli edelleen lähes 40.000 venäläistä sotilasta, ja melkein puolet kansasta ei tuntenut porvarillista Suomea omakseen.

Eri puolilla maata sattui punakaartien, suojeluskuntalaisten ja venäläisten sotilaiden yhteenottoja. Suomeen jääneet bolsevikkiagitaattorit yllyttivät edelleen punakaartilaisia kaappaamaan vallan. Levottomuudet lisääntyivät. Eduskunnan porvarillinen enemmistö valtuutti senaatin ryhtymään toimiin järjestyksen saattamiseksi Suomeen.

12.6.1890 Postimanifesti. Suomen postilaitos Venäjän postilaitoksen alaisuuteen.

15.2.1899 Helmikuun manifesti. Tästä alkaa ns. ensimmäinen sortokausi.

20.6.1900 Kielimanifesti. Venäjän kieli vahvistuu Suomen virkakielenä.

12.7.1901 Nikolai II:n uusi asevelvollisuuslaki. Se lakkauttaa käytännössä Suomen oman armeijan.

8.2.1904 Venäjän/Japanin sota. Ns. toinen sortokausi alkaa.

V. 1910 Venäjän duuma saa lakiesityksen, jonka tarkoituksena on liittää Suomi Venäjän lainsäädäntöjärjestykseen.

V. 1911 yhdenvertaisuuslaki. Se takaa venäläisille yhtäläiset oikeudet Suomessa.

V. 1912 Ensimmäiset syntyperäiset venäläiset nimitetään Suomen senaattiin.

28.7.1914 Ensimmäinen maailmansota alkaa.

17.11.1914 Nikolai II:n hyväksymä ohjelma Suomen venäläistämiseksi tulee julkisuuteen.

10.3.1917 Maaliskuun vallankumous alkaa Venäjällä.

31.7.1917 Venäjän väliaikainen hallitus hajottaa Suomen eduskunnan.

7.11.1917 Lokakuun vallankumous Venäjällä.

17.11.1917 P.E.Svinhufvudin senaatti nimitetään.

6.12.1917 Suomen eduskunta hyväksyy itsenäisyysjulistuksen.

31. 12.1917 Leninin johtama Venäjän kansankomissaarien neuvosto esittää Suomen itsenäisyyden tunnustamista.

Vuoden 1918 aikana Suomen itsenäisyyden tunnustavat Ruotsi, Ranska, Saksa. Vuoden 1919 aikana sen tunnustavat mm. Englanti ja Yhdysvallat.

Tämä antoikin tehtävän kenraaliluutnantti Carl Gustaf Mannerheimille, joka myöhemmin nimitettiin hallituksen joukoiksi julistetun suojeluskunnan ylipäälliköksi.

Sosiaalidemokraattien puolueen sisällä käytiin edelleen ankaraa valtakamppailua, jonka sen radikaalimpi siipi sitten voitti ja puolue alkoi valmistella vallankaappausta. Se päätettiin toteuttaa 13.1. Leninin lupaamien aseiden avulla. Vain kaksi viikkoa Suomen itsenäisyyden tunnustamisen jälkeen oli Lenin valmis autamaan punakaartia nousemaan Suomen laillista hallitusta vastaan.

Vanhat sääty-yhteiskunnan asenteet, väärinkäsitykset, keskustelun puute, molemminpuolinen johtajijensa vallanhaluinen propaganda ja tietämättömyys, nuoren kansan tottumattomuus demokratian voimaan, mikä lie syynä, että veli nousi veljeään vastaan. Mikään ei ole niin murheellista, kuin sisällissotaan joutuva kansa. Niitä haavoja on vaikea parantaa; arvet näkyivät kauan. Kansalaisota päättyi toukokuussa 1918.

Väinö I, Suomen kuningas

Itsenäisyysjulistuksessa oli eduskunta hyväksynyt periaatteen Suomen valtiomuodosta, mutta maan kaoottiset olot 1918 käänsivät mieltä monarkian puolelle. Katsottiin, että vaaleista riippumaton kuninkuus voisi tuoda maalle sen kaipaamaa turvallisuutta ja lujutusta. Lisäksi Suomi oli aina kuulunut monarkiaan, ja kaiken lisäksi suurin osa Euroopan pikkuvaltioista oli vielä monarkioita. Monarkian kannattajia olivat mm. Svinhufvud, Paasikivi, Sibelius, Eliel Saarinen ja Akseli Gallen-Kallela. Niinpä Suomi ehti kutsua kuninkaakseen Hessenin prinssi Friedrich Karlin, mutta I maailmansodan lopulla tapahtunut Saksan luhistuminen sai hänet lopulta luopumaan kuninkuudesta.

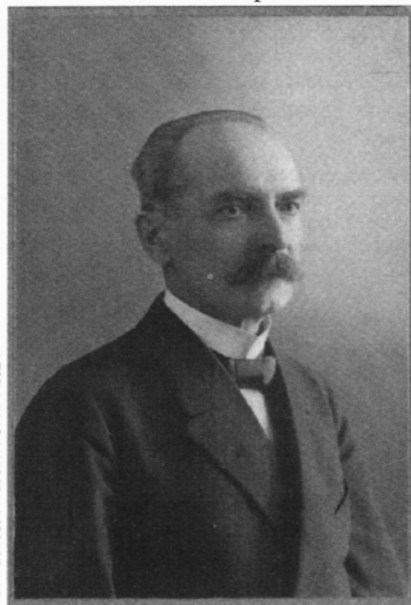
Samana päivänä joulukuun 14. 1918 Hessenin prinssin luopuessa Suomen kuninkuudesta otti Suomen valtionhoitajan tehtävän vastaan Mannerheim. Länsivallat olivat jo aiemmin asettaneet Suomen itsenäisyyden tunnustamisen ehdoksi

saksalaisesta kuninkuudesta luopumisen ja saksalaisten joukkojen poistumisen maasta. Ehdoksi oli asetettu myöskin pikaisten eduskuntavaalien järjestäminen ja maaliskuussa 1919 pidettiin itsenäisen Suomen ensimmäiset eduskuntavaalit.

Valittu eduskunta valitsi Suomen ensimmäiseksi presidentiksi K.J. Ståhlbergin.

Itsenäisyyspäivä, mutta milloin?

Joulukuun 6. 1917 hyväksytty itsenäisyysjulistus ei ollut synnyttänyt sen kummempia juhlallisuuksia. Se ei ollut kuin yhden palstan uutinen lehdistössä. Ilmeisesti sen merkitystä ei oikein ymmärretty. Vasta kaksi vuotta tuon päivän jälkeen alettiin miettiä itsenäisyyspäivän viettämistä. Mutta päivämäärä ei suinkaan ollut itsestään selvä. Porvarit ehdottivat valkoisen armeijan voitonparaatin päivää 16.5. 1918, sosiaalidemokraattien mielestä sen piti olla koko

Suomen ensimmäinen presidentti, K.J. Ståhlberg

kansan juhlapäivä 15.11. 1917, jolloin Suomen eduskunta oli julistautunut Suomen korkeimman vallan käyttäjäksi. Monet pitivät oikeana päivää, jolloin Svinhufvud oli tuonut senaatin esityksen itsenäisyysjulistuksesta eduskuntaan 4.12. 1917. Hallitus halusi tehdä asiassa kompromissin, jotta mahdollisimman suu-

ri osa kansasta tuntisi päivän omakseen. Päiväksi valittiin siis 6.12. 1917. Jo saman vuoden joulukuussa päivää juhlustettiin monin tavoin. Hallitus järjesti juhlaistunnon, teki tervehdyskäynnin presidentin luo, Helsingissä järjestettiin paraati, kirkkoissa oli juhlaumalanpalvelus ja juliset rakennukset oli juhraliputettu. Presidentti Ståhlberg järjesti ensimmäisen itsenäisyysjuhlan v. 1922, mutta nämä iltajuhlat vakiintuivat vasta Relanderin kaudella vuodesta 1925.

Yleiseksi juhla- ja vapaapäiväksi itsenäisyyspäivä muuttui vasta 1929. Viralliseksi liputuspäiväksi joulukuun kuudes tuli 1934.

Veteraaneille kiitos

Melkein päivälleen kaksikymmentä vuotta ensimmäisen virallisesti vietetyn itsenäisyyspäivän vieton jälkeen 30.11. 1939 Suomen itsenäisyys joutui koetukselle. Vanha karhu alkoi herätä talviunestaan ja havitella Suomea hunaja-ateriaksi.

Se oli silloin juuri ja juuri vanhoista haavoistaan selvinneen kansan koetinhetki. Vain yhteisillä ponnistuksilla, sitkeydellä ja suurella isänmaanrakkaudella saattoi näin pieni maa selvitä niin valtavan naapurin kynsistä.

Suomi säilyi edelleen maailmankartalla itsenäisenä valtiona. Emme osaa edes kuvitella, minkälainen kohtalo meitä olisi odottanut, ellei teitä sodan käynnystä sukupolvea olisi ollut. Teitä kaikkia - miehiä ja naisia - meidän on kiittäminen tästä kauniista isänmaastamme.

Maarit Lineri

Lähteet:

Kari O. Virtanen, Helge Pohjolan-Pirhonen: "Kansakunnan Historia" osa 3, Porvoo 1983

Seppo Zetterberg, Allan Tiitta: "Suomi Kautta-aikojen", Keuruu 1992

TURPAKEITTOA,

mietteitä

isänpäivän

jälkeen

Hyvää iltaa ja tervetuloa", oli toivotus Isänpäivän jälkeisenä iltana raskaan työpäivän päättyessä avatessani oven kotiini. Tämä ei kuitenkaan ollut se oikea koti, vaan toinen kotini, joka minulla on taas ollut viikkoisin parin kuukauden ajan. Isänpäivä herätti jälleen ajatuksia, millainen isä olen, ja mitä isällä on tekemistä näin kaukana kotoa ja perheestä.

Oma isäni oli varttuessani aina kotona ja perheensä parissa, pyytämässä kaveriksi pihatoihin, mökille, kalaan, metsälle, minne milloinkin. Aina kun tarvitsi apua tai neuvoja, saattoi kysyä isältä. Jos isä joskus hotellissa yöpyikin, oli koko perhe silloin mukana. Ei niinkuin minä, poissa kotoa ja vieläpä koko viikon kerrallaan. Ensin kaksi vuotta ja nyt taas muutaman kuukauden. Mikä se sellainen isä on.

Lapsuskotini yhdessäolon ja luottamuksen ilmapiiristä oli sittemmin helppo irtautua lähtiessäni suureen maailmaan opiskelemaan ja omia polkujani aukomaan. Nuoruuden oppivuodet ja möhläykset oli kotona keskusteltu ja opiksi otettu, eivätkä mitkään erimielisyydet jääneet kaivelemaan nuoren mieltä ja toivottavasti myöskään vanhempieni mieltä sulkiessani kotioveni. Kaikki tiesimme, että paluuta asumaan saman katon alle ei enää ole. Minulla oli turvallinen olo tietäessäni ja tunniessani kotijoukkoni ja taustavoimani, joiden puoleen saattoi kääntyä aina hädän hetkellä. Tällaisia hetkiä ei kuitenkaan suuremmin ilmaantunut. Vanhempani taas tunsivat lapsensa läpikotaisin ja uskalsivat luottaa heihin menettämättä yöuniaa. Ja me lapset yritimme tietenkin olla tämän luottamuksen arvoisia.

Aikani yksin kuljettuani perustin minäkin perheen. 50 varvasta pöydän alla ja joskus pöydän päälläkin. Kaikilla perheenjäsenillä eri synty-

mäkotikunta. Useita eri asuinpaikkoja, kavereitten vaihtoja, haikeita lähtöjä ja ujoja tutustumisia uusiin paikkoihin, ja ihmisiin. Viimein tämä kierre pysähtyi Merimaskuun, jossa perheemme on asunut pitempään kuin kaikissa muissa paikoissa yhteensä.

Kaiken tämän ajan olen muistellut omaa kotiani, ja isääni ja yrittänyt rakentaa lasten tulevaisuutta vankalle perustukselle. Kaikki mikä lapsuudessa menee pieleen, on vaikea korjata myöhemmin. On jaksettava olla lasten kanssa, on keskusteltava arnostakin asioista, on tuettava ja autettava. Hyvien perustuksien päälle on helppo rakentaa, niin taloa kuin tulevaisuuttakin.

Niinpä saadessani tilaisuuden mielenkiintoiseen työkomennukseen, joka edellyttää kuitenkin viikottaista poissaoloa kotoa, heräsi

kysymys isän roolista ja tarpeellisuudesta. Riittääkö jos olen viikonloppuisä, heti matkoilla isänpäivän jälkeisenä maanantaina. Olenko vain tunnollinen ja pysyn kotona. Asiasta ei tarvinnut paljon edes keskustella. Perusta lienee hyvin muurattu ja yhtä luottavaisena aloitin kulkemiseni kuin aikoinani lähdin oman isäni ja äitini luota. Isän "puuttuminen" kasvatti nuorisoni vastuuntuntoa, ja kukin heistä oli

vuorollaan isäntä talossa. Toivottavasti tämä auttaa heitä myös heidän aloitellessaan omaa elämäänsä. Ikää alkaa olkaa olla jo niin paljon etteivät he enää lapsia ole. "Moikka vanha pieru" on ystävällinen tervehdys viikonloppuisin tavatessamme. Suhteemme muuttuu kaverilliseksi, ja he antavat minulle vähintään yhtä paljon kuin minä heille. Isä-auktoriteetin ollessa kyseenalainen, pyydän leikkillisesti katsomaan kenen nimi on auton rekisterioitteessa, Aku Ankan osoitelipukessa, puhelinlaskussa. Yrittäköhän näin paikata luuloani etten enää olisikaan ISÄ.

Mikä se otsikossa mainittu turpakeitto sitten on? Se liittyy parhaimpiin muistoihini omasta Isästani. Hän on intohimoinen Lapin kairojen kulkija, metsästäjä (huom. ei metsästäjä) ja kalan pyytjä, ja näissä merkeissä vietämme joskus vieläkin yhteisiä antoisia hetkiä, isä ja poika. Kyllästytyämme kalamatkalla - kaukana etelän kiireistä - loimutettuihin siikafileisiin teimme siian päistä perinteistä turpakeittoa, siianpäitä, sipulia, lientä, perunoi- ta, josta oheinen valokuva.

Toivottavasti muillakin oli yhtä hyviä muistoja Isänpäivänä.

T: yksi merimaskulainen isä

POSTINKULUN YLÄMÄKIÄ JA ALAMÄKIÄ

Merimaskun vanha postin jakelukaappi, sekä postilaukku

Postinkulun historia Suomessa alkaa vuodesta 1638, jolloin Ruotsin postilaitoksen toiminta ulotettiin maahamme. Suomen oma laitos perustettiin vuonna 1812. Kesti kuitenkin vielä lähes kahdeksankymmentä vuotta ennen kuin postitoimistoverkko ulottui "maan ääriin", kuten Merimaskun saaristopitäjään.

Kun talonpoikien rasituksena ollut kihlakunnanposti ja samoihin aikoihin postin kuljetus kievärikytyillä lakkautettiin 1880-luvulla, piti miettiä, miten saataisiin

turvattua postin kulku kerran viikossa Merimaskuun. Kuntakokous käsitteli tulevaisuuden postinkantoa ensimmäisen kerran 1878. Virallisen postin lisäksi tavallinen posti lisääntyi ja ensimmäisiä sanomalehtiä tuli pitäjään. Tutkittiin mahdollisuutta talokunnittain kantaa vuoroviikoin posti joko Naantalintaloon, tai Turun postitoimistosta. Päädyttiin ratkaisuun, jonka mukaan pitäjän viisikymmentä talokuntaa, sekä kauppapuoti hoitavat kerran viikossa postinkannon Turusta. Lisäksi säteri-ulkovuorotorppareita postinkannon rasitus kohtaisi vain noin kerran kuudessa vuodessa.

Turusta postilaukku noudettaisiin aina viikon lopulla, sen jälkeen posti jaettaisiin sunnuntaisin kirkon sakastista ennen Jumalanpalveluksen alkua.

Postilaukun avaimet herra pastorilla

Miten hyvin tai huonosti postinkanto Turusta onnistui, ei ole tiedossa, mutta muutos asiaan saatiin 1880-luvulla Rymättylän saatua oman postitoimipaikan. Tällöin merimaskulaiset päättivät noutaa postinsa sieltä. Postinkantoa varten hankittiin lukittava laukku, jonka avaimet olivat: "Herra pastorilla, jo-

ka aukaisee ja lukitsee lukon Heikolassa", ja postineidillä Rymättylässä. Postinkantajalta edellytettiin "joltista luku- ja kirjoitus-taitoa". Ensimmäisenä tehtävän sai hoitaakseen kellonsoittaja Frans Fagerroos 35 markan vuosikorvausta vastaan. Virallinen posti jaettiin edelleen kirkon sakastissa, muun postin sai kirkonmenojen jälkeen kunnantuvasta, mutta lähtevä posti kerättiin Heikolassa. Sanomalehdet sai tilata kuntakokouksen esimieheltä.

Merimasku saa oman postikonttorinsa

Joulukuun 18. päivänä 1888

päätti kuntakokous antaa postinkuljetuksen seuraavan vuoden alusta kruunun postinkuljettajan haltuun. Tämä "ottaisi laukun suvitietä kulkiessaan matkalla Rymättylään Merimaskun kirkonkylästä Karl Willbergiltä ja vie sen Rymättylän postitoimistoon. Vastaavasti talvitietä kulkiessaan ottaisi ja jättäisi laukun Landzetin puoleen". Postireitti kulki silloin Maskusta Rymättylään. Vuoden 1889 lopulla kuntakokous keskusteli ensimmäisen kerran mahdollisesta omasta postiasemasta ja jo vuonna 1891 Merimasku sai oman postinsa. Se aloitti toimintansa 1. maaliskuuta Land-

zetin kaupan yhteydessä lähellä kirkkoa. Myöhemmin posti siirtyi Tamsaareen Alma Tammelinin hoitoon ja sen jälkeen Postimäkeen (kiint. nimi?) Vuonna 1917 otti postinhoidon vastaan kauppias Hilmer Salonen, joka hoiti sitä aina 1950-luvulle asti.

Merimaskua sorrettiin postiasioissa

Vuonna 1899 keskusteltiin ensimmäisen kerran virallisesti pitäjän sisäisestä postinkannosta. Kyseessä oli postin saaminen Iskolan saaristoon. Vuoden 1905 alussa toteutui kaksi postinkantolinjaa Merimaskussa. Saaren puolella postinjakaja kiersi Järvensuon-Koverin kautta Sannasiin, Iskolaan, Kukolasiin ja Killasiin, sekä edelleen Danskilan kautta kirkolle. Mantereen puolella postireitti kiersi kaikki kylät aina Rauduisiin asti. Talvisaikana myös Lempisaaren posti kannettiin perille.

Kunta on tehnyt 5.6.1931 valituksen Postihallitukselle pitäjän naapureitaan huonommista postioiloista. Kun Askainen ja Rymättylä saivat postia kuusi kertaa viikossa, oli Merimaskun postintulo supistettu kolmeen kertaan.

Sota-aika aiheutti omat ongelmansa postin kulussa. Jo 1930-luvulla alkanut linja-autojen vuoroliikenne alkoi vaikeutua ja muuttua epäsäännölliseksi ja se aiheutti epävarmuutta postin toiminnassa.

Kuten huomataan postikonttorin ja ylipäättänsä postinhoidon saaminen Merimaskuun oli aikoinaan vaikeata. Tiedämme myös lähihistoriasta, miten postikonttorin lopettaminen oli helppoa.

Kuvassa ei "Hellu" sen lisäksi asiakkaan kaurapeltotäällä suorittikin. niitä postireitin varrella kikka monenlaisia palveluita.

POSTIN PALVELUT HUIPUSSAAN

Merimaskun postin historiassa tuskin löytyy parempaa palvelua, mitä silloin saatiin, kun Helmi Laaksonen eli "Hellu" jakoi polkupyörällä viiletään postiaan.

taisti postin määrän. Hellu ei suinkaan ollut pelkkä postin jakaja; hän kuljetti myös kaupapaketteja ja hoiteli monia henkilökohtaisiakin asioita. Hellu muistelee, että hänellä oli parikymmentä vuosivaltakirjaa, joilla hän hoiteli monien asiakkaiden raha-asioita. Hän nosti eläkkeitä, maksoi laskuja, lunasti paketteja, nosti muuten vain rahaa tililtä, kun asiakas soitti postiin ja pyysi Hellua tuomaan. Monasti ei asiakas edes tiennyt rahalahetyksestä ennen kuin Hellu jo sen toimitti perille. Rahoja ei kuitenkaan jätetty postilaatikkoon, jos talossa ei oltu kotona, vaan joka paikassa oli sovittu erikseen ra-

hakätkö, mihin Hellu ne vei. Hellu kertoo, että joskus rahoja oli niin suuria määriä, että itseäkin hirvitti ja hän pelkäsi joskus, että mitäs sitten, jos ryöstetään.

"Reitti oli joskus niin kova urakka, kun kaikkien toivomukset yritti täyttää, että hiki siinä väkisin tuli", kertoo Hellu "silloin ei auttanut, kuin naku kretonki rannalle ja pulahda välillä järveen tai mereen vilvoittelemaan. Sitten sitä taas menttiin." Eikä ihme, jos hiki tuli, kun joskus pyörän kyydissä keikkui viisikymmentäkin kiloa tavaraa.

Hellun jäänyt eläkkeelle ovat monet hänen entiset asiakkaansa harmitelleet, että täytyy itse käydä kirkolla asioimassa, kun ei Hellun palveluja enää ole.

Maarit Lineri

Markku Lehto

TERVAA, TERVAA, ENEMMÄN TERVAA

Jo silloin, kun laivat olivat puuta ja miehet rautaa, osasi suomalainen jalostaa metsäänsä paitsi rakennuspuuna ennen kaikkea tervan muodossa. Merkittävää tervan vientiä tapahtui jo 1500 -luvulta lähtien ja seuraavana kolmena vuosisatana voitiin tervanpoltostamme puhua suurtuotantona, jolla oli tärkeä rooli muokattaessa tuon ajan maailmankuvaa uuteen uskoon. Maailman merten salaisuksien avautuminen edellytti yhä suurempia ja vahvempia aluksia. Kun mahti-valtiot alkoivat varustaa kauppalusten ohella suuria sotalaivoja, tarvittiin tervaa ja pikeä suunnattomia määriä. Tervasta tuli Suomen ensimmäinen maailmanlaajuinen massatuote.

Metsää, Suomen vihreää kultaa on aina totuttu pitämään kansantaloutemme peruspiilarina. Ei ole ollenkaan ihme, että asia on näin, sillä ilman metsien tuottoa tuskin voitaisi kuvitella Suomea hyvinvointivaltioiden kärkipäähän kuuluvana.

Suomalaista tervaa maailman merillä

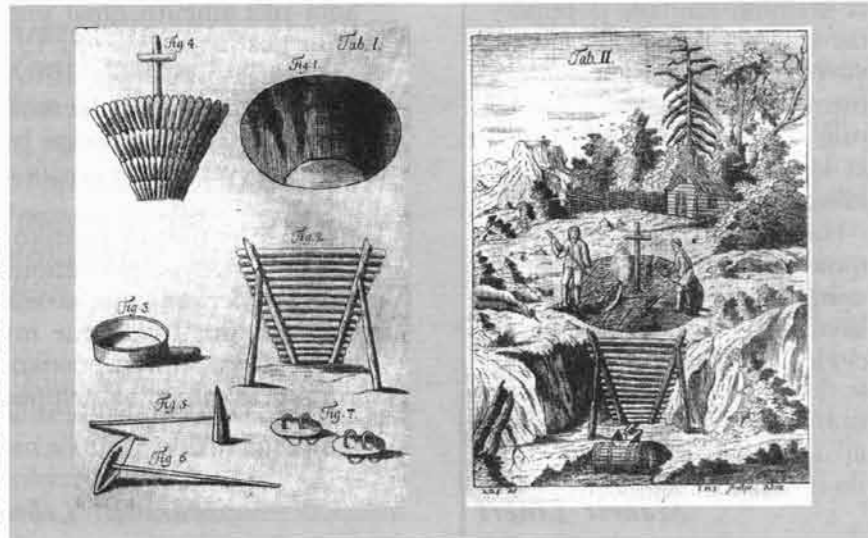
Vaikka tervan kysyntä oli rajaton ja tuotanto Suomessa korkealla tasolla, ei se tervanpolttajaa liiemmästi rikastuttanut. Suurimmat rahat kääri silloisten vallan-

pitäjien perustama Tukholman Tervakomppania, jolla oli yksinoikeus tervan vientikauppaan. Alhainen kantohinta oli siis talonpojan riesana jo tuohon aikaan.

Itse tervanpolto oli todellista metsänriistoa. Jopa yhtä tervasylytä varten kolottiin 200 mäntyä tervahaudan lähipiiristä. Tervahautoja oli sopivin välimatkoin tavallisesti vesireittien varrella, jotta valmis tuote voitiin mutkattomasti lastata kuljetusta varten lähimpään satamaan.

Vesikuljetuksen ylivoimaisuus keskitti tervanpolton vähitellen Pohjanmaalle, missä kulkukelpoisia vesireittejä oli parhaiten tarjolla. Tervan välittäjinä mainetta saivat varsinkin Oulun tervaporvarit.

Suomessa jos missä on tietenkin tehty tervanpolttoa myös väitöskirja. Vuonna 1747 teetti Erik Juvelius väitöskirjaansa kuparipiirroksarjan, jossa kuvattiin tervanpoltossa tarvittavia työkaluja, tervahaudan eri osia, ja kuvattiin itse tervanpolttoa. Väitöskirjassaan Juvelius kuitenkin varoitteli myös metsien tuhlauksesta.

Tervanpolton keksintöjä

Tervahauta kehittyi alkeellisesta ns. tuulihaudasta suurtuotantoon paremmin soveltuvaksi kuoppahaudaksi jo ennen 1600 -lukua. Vuonna 1660 Mursula niminen talonpoika keksi latoa tervaketet aikaisemman pystyyn asettelun sijasta vaakasuoraan säteittäin. Haudan alla olevan tervakuopan hankala tyhjentäminen ja tervan laadun parantamistarve synnyttivät vielä keksinnön; tervakynän. Sen avulla terva voitiin juoksuuttaa suoraan tynnyreihin ja samalla erotella haudasta ensin valua ns. tervakusi valmiista tuotteesta. Näin tervan massaviennin mahdollistava tekniikka saatiin valmiiksi jo 1700 -luvun puolella. Muurari Korkiakosken Nivalassa 1860 rakentama tervahytti merkitsi jo askelta nykyaikaiseen puun kuivatuslaukseen.

Nämä uudenaikaiset menetelmät ottivat puusta irti tervan lisäksi paljon muuta sellaista, joka perinteisessä tervahaudassa haihtui taivaan tuuliin. Aito tervanpolttaja ei mielellään tällä tavoin aikaansaata tuotetta edes tervaksi nimittänyt. Uutuudet jäivät myös vaille niille kuuluvaa arvostusta, sillä tervan korkeasuhdanne alkoi olla ohi. Laivat olivat rautaa - miehet puuta.

Meri ja terva

Mitä merkitsee meille terva tänään? Toisille se on ehkä pelkkä miellyttävä tuoksu, toisille musta aine, jolla helposti tuhrii itsensä.

Joillekin yksistään tervan tuoksu raottaa menneisyyden verhoa tuoden mieleen muistot suksien ja rekien paahtamisesta, veneiden tervauksesta tai paanukattojen tuoreen mustina kiiltelevistä pin-

noista. Meren ja tervan tuoksu on jotenkin ylittämätön - ne kuuluvat yhteen.

Tervanpolto perinteisellä tavalla on jotenkin ihmismieltä kiehtova ajatus. Onko päällimmäisenä tunne tulen herruudesta, itse terva tuoksuineen tai sitten polttoon liittyvä rituaali? Heinäkuinen tervahauta Merimaskun Apajalla oli osallistujille ja yleisölle portti menneisyyden taikapiiriin ilmielelvänä todellisuutena.

Viime kesän tervahauta kiinnosti Saaristolaiskylän messualueeseen tutustunutta yleisöä. Aito, luonnonmukainen hautaterva kiinnosti myös kauppatavarana.

Tervanpolto ennen ja nyt

Toteutustapa tosin poikkesi hie-man menneestä. Siinä kun entisaikojen tervanpolttaja vuosikaupalla hoiteli kolopuuleimikoitaan Santalahden Matti ja Hakalan Vikke etsivät ja kokosivat Köylijärven ja Tärkkisten metsistä tervarosoja, jotka sitten pilkot-

tiin koneella sälöiksi. Entisajan miehellä oli työkaluinaan vain kirves puiden pilkkomiseen ja lapio haudan kaivamiseen.

Taattisten Markun kaivinkoneen kauhoman Merimaskun tervahaudan halkaisija oli viisi metriä, kun entisaikojen lapiomiehen urakkana oli tavallisesti 30 -metrinen hauta. Tällaiseen haudaan latoi tervanpolttaja jopa 200 syltä tervaspuuta. Merimaskussa tervamestarimme Tatu Lahtela asetteli poltettavaksi 5 kuutiota tervaksia, mistä odotettiin noin 100 litraa tervaa. Esisämme saivat haudastaan 200 tynnyriä.

Tervayön taikaa

Kun Kauko Tammelinen sytyttämät viiritustulet on saatu kätkeytyä polttoturpeen helmoihin, alkaa jännittynyt odotus. Kuinka poltto etenee, saadaanko hauta kunnolla käyntiin?! Ilta yöstä tipahtavat ensimmäiset "kuset", ja ennen pitkää valuu tervaa tasaiseen tahtiin astioihin.

Tervanpolttajan painajaisesta, tulen irtipääsystä ei ole pelkoa. Merimaskulainen tervahaudan vartija voi minkään kiirehtimättä nauttia tervantuoksuista kesäyön hämystä, seurata savuverhojen ja nousevan auringon säteiden värileikkiä Kaidansalmen yllä. Ilma-aukoista silloin tällöin välähtävä kaasuleimahdus valpastuttaa hetkeksi, ei kuitenkaan riittävästi ohikulkevan kontion havaitsemiseksi. - Tuskin tuota haaveksijaa kannattaa herättää unelmistaan, karhu mieltii, jättää viheltämättä ja jatkaa etenemistään.

Pian on aamu, uusi päivä ja messukansan uteliasta menoa menneen ajan elinkeinon - tervanpolton ympärillä.

Martti Mäkilä

IKÄ ONKAAN MERIMASKUN NIMIKKOKASVI JA NIMIKKOELÄIN

Merimasku on saanut viime keväänä omat nimikkokasvinsa ja -eläimensä.

Kuntatiedotteessa oli jo aiemmin pyydetty kuntalaisilta ehdotuksia nimityksiin.

Nimikkokasviksi ehdotettiin haurua eli rakkolevää, käärmeenpistoyrttiä ja järviruokoa. Nimikkoeläimeksi ehdotuksia tuli vain kaksi ja ne molemmat sattuvat olemaan lintuja: kalatiira ja huuhkaja.

Ympäristölautakunta valitsi kouksessaan 2.4.-97 Merimaskun nimikkokasviksi järviruon ja nimikkoeläimeksi kalatiiran. Perustelut molemmissa ehdotuksissa olivat vahvat ja se ehkä saikin lautakunnan päätyttyä ratkaisunsa. Järviruon perusteluissa sanottiin: "Järviruoko on tunnettu ja se esiintyy kaikkialla. Ruoko on kaunis ja näyttävä kasvi kaikkina vuodenaikoina. Se on myös monikäyttöinen hyötykasvi." Kalatiiraa ehdottaneet olivat heittäytyneet suorastaan runollisiksi kuvatessaan kalatiiran sopivuutta Merimaskun nimikkoeläimeksi.

Kalatiira vai lapintiira?

Kalatiirasta tietokirjat kertovat meille, että se on kooltaan 31-35 cm pituinen, hyvin paljon lapintiiraa muistuttava laajimmalle Suomessa levinnyt tiira. Sitä tavaan kaikenlaisissa vesistöissä merenrannoilta aina sisämaahan Kuusamon-Rovaniemen korkeudelle saakka. Sen sekoittaa helposti pohjoisemmalle levinneeseen serkkuunsa lapintiiraan. Kalatiiran ruumis ja pää ovat jonkin verran kookkaammat ja nokka pidempi kuin lapintiiralla. Siivet ovat kalatiiralla myöskin vähän leveämmät.

Maassa kuljeksivat tiirat erottaa helposti toisistaan, sillä kalatiiralla ovat jalat pidemmät kuin lapintiiralla. Pyrstön pidentyneet reunasulat ovat kuitenkin kalatiiralla lyhyemmät. Kalatiiran nokka on oranssinpunainen ja siinä on selvä musta kärki, kun taas lapintiiran nokka on verenpunainen. Kalatiiran uloimmat käsisulat ovat sisempiä tummemmat. Vatsa kalatiiralla on vaaleampi kuin lapintiiralla.

ralla lyhyemmät. Kalatiiran nokka on oranssinpunainen ja siinä on selvä musta kärki, kun taas lapintiiran nokka on verenpunainen. Kalatiiran uloimmat käsisulat ovat sisempiä tummemmat. Vatsa kalatiiralla on vaaleampi kuin lapintiiralla.

Afrikan rannat houkuttelevat

Kalatiirat talvehtivat kaukana Afrikan etelä- ja länsirannikolla asti, eivätkä nuoret linnut maltakaan lähteä kauas pohjolaan heti ensimmäisinä vuosinaan, vaan viettävät ensimmäiset elinvuotensa etelän lämmössä. Mutta vanhemmat linnut saapuvat Suomeen varsin säännöllisesti huhtikuun lopussa, huolimatta siitä miten varhainen kevät meillä on. Ne valtaavat kalalokkien ja naurulokkien sekä hieman myöhemmin saapuvien lapintiirojen kanssa rannat ja pienet luodot, joille pariskunnat rakentavat yhdessä yksinkertaisen pesän kasvinosista. Emomunii 2-3 munaa, joita se hautoo parikymmentä vuorokautta. Poikaset lentävät jo vajaan neljän viikon ikäisinä, mutta pysyttelevät emojensa seurassa 2-3 kuukautta. Ensimmäisen kerran poikanen pesii itse luultavasti vasta 3-4 vuoden ikäisenä. Kalatiirat ovat usein pariuskollisia. Pääosin kalatiiran ravintoa ovat pikkukalat, joita se pyydystää lentämällä rantoja pitkin kalaparvia seuraten ja tehden nopeita sukelluksia saaliinsa perään. Joskus se myös ottaa kalaperkeitä tai ilmassa lentäviä lentomuurahaisia. Kalatiira palaa talvehtimisalueilleen jo varhain. Muutto alkaa jo heinäkuun puo-

livälissä. Päämuuton on havaittu tapahtuvan heinä-elokuun vaihteessa. Muista lokeista poiketen tiirat ovat ilmeisesti aamuvirkkuja, sillä suurimmat muuttomäärät tiiroilla on laskettu juuri aamulla. Valitettavasti tämäkin lintu on rannikoillamme vuosien mittaan vähentynyt, eikä meitä lohduta se, että sen paikan on valtaamassa vähitellen sen serkku lapintiira.

livälissä. Päämuuton on havaittu tapahtuvan heinä-elokuun vaihteessa. Muista lokeista poiketen tiirat ovat ilmeisesti aamuvirkkuja, sillä suurimmat muuttomäärät tiiroilla on laskettu juuri aamulla. Valitettavasti tämäkin lintu on rannikoillamme vuosien mittaan vähentynyt, eikä meitä lohduta se, että sen paikan on valtaamassa vähitellen sen serkku lapintiira.

Lehmien pelastus

Järviruoko on tärkein saariston maisemaa muokkaava kasvi. Sisäsaaristossa järviruoko leviää esteettä rannoille ja luodoille. Ruovikkoja löytyy jo aiemmin täysin avoimilta kivikkorannoilta ja syrjäisiltä ulkoluodoilta. Levittäytyessään se hävittää aikaa myöten luodoilta niiden kasviiston ja osan pesimälinnustosta.

Aina 1950-luvulle järviruoko oli tavoiteltu luonnonvara. Sitä käytettiin karjan rehuna, patjojen ja tyynyjen täyteenä sekä latojen ja venetalaiden kattorakenteisiin.

Vesirehun keruu jätettiin usein syksyyn, jolloin keruu tapahtui ruuhasta käsin niittämällä suurilla sirpeillä. Tällaisen rehun ravintoarvo ei tietenkään ollut suuri, mutta sillä naudat kuitenkin pysyivät hengissä yli talven.

Järviruoko aiheuttaa "maihinnousullaan" saariston maiseman yksitoikkoistumisen sekä kasviiston ja eläimistön köyhtymisen. Osa järviruon leviämisestä voidaan panna lintujen tiliin. Mm. lisääntyneet lokkimäärät kansoittavat karuja luotoja ja samalla kasvattavat luotojen lannoitusta.

Monet rantakasvit ovat jääneet järviruon jalkoihin. Tällaisista kasveista voidaan mainita koristeellinen rantatädyke sekä jossain määrin rantakukka ja virmajuuri.

Pesivät saaristolinnut viihtyvät parhaiten puuttomilla ja matalaa kasvillisuutta kasvavilla lintuluodoilla, mutta monet eläinlajit kuitenkin hyötyvät järviruon yleistyisestä. Rytikerttunen laulaa mielellään rannoilla, silkkiuikku löytää helposti pesäaineeksi, kyhmyjoutsen rakentaa pesänsä edellisvuoden ruo'oista ja naurulokki elää armoitettua elämäänsä rehevöityneillä rannoilla.

Lintutieteilijät ovat todistaneet, että useat rantaniittyjen lintulajit ovat taantuneet laiduntamisen lopettamisen jälkeen.

Monin paikoin sorsat hävisivät kokonaan, kahlaajat taantuivat

voimakkaasti, ennen kaikkea haapana, lapsorsa ja kuovi.

Taistelu järviruokoa vastaan?

Turve ja puu ovat Suomessa tärkeitä energialähteitä, siksi niiden käyttösovellutuksia tutkitaan voimakkaasti. Vesistöissä villinä kasvava järviruoko saattaisi olla paikallisesti merkittävä energialähde; onhan se luonnonvaraisista kasveistamme paras aurinkoenergian sitoja. Vesihallitus tutki 1980-luvun alussa järviruon mahdollisuudet energiakasvina. Polttoaineena ruoko muistuttaa olkea, talvisaikaan korjattuna se on kuitenkin olkea jonkin verran parempaa. Kosteus on silloin alhainen ja tehollinen lämpöarvo tästä syystä verrattain

korkea. Tutkimuksissa todettiin, että valtakunnan energiahuoltoa ajatellen järviruovikot tuottavat energiaa kuitenkin vain marginaalierän. Harkittaessa kasvien viljelyä energiakäyttöä varten järviruoko on syytä ottaa vielä tarkemmin tutkittavaksi.

Tänä päivänä voisi ryhtyä uudelleen hyödyntämään järviruokoa mm. mattojen raaka-aineena, koriste-esineinä, bioenergian tuottajana, maanparannusaineena tai kattomateriaalina. Eikä pidä unohtaa järviruon juuriston biomassan käyttöä vedenpuhdistajakasvina, jona sen on todettu toimivan loistavasti.

Terttu Kraemer/
Maarit Lineri

KOHTAAMISIA

Tuhannet ja taas tuhannet messuvieraat eksyivät myös Saaristolaiskylän naapurissa sijaitsevalle entiselle kalastajatilalle, Apajalle, joka toimii nykyisin kuntalaisten virkistysalueena. 1920-luvulla Apajalla on toiminut kalansavustamo ja -suolaamo ja silloinen omistaja on polttanut tervaa. Kalastajatalo työllisti monia ihmisiä. Messujen johdosta Apaja eli täyttä elämää myös tänä kesänä, ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin.

Tervaa, vihtoja, luutia, lossikapuloita, uunituoreita posliinimaa-

lauksia, vihannessäilykkeitä, savustettua kalaa, tuoretta leipää ..... Mm. näitä merimaskulaisia tuotteita voi koko messujen ajan bongata talkoovoimin kunnostetun suulin uumenissa. Kokonaisen kuukauden ajan, päivästä toiseen merimaskuseuralaiset jaksoivat ylistää itse poltetun tervan terveellisyyttä ja antaa käyttöohjeita mitä moninaisimpiin ongelmiin. Esimerkiksi, miten karkotetaan käärmeet kesämökin ympäristöstä? - Tervataan köysi ja vedetään se mökin ympärille ja näin käärmeet pysyvät köyden ulkopuolella ja pois pihapiiristä. Vanhan kansan lääkkeenä terva on ollut lähes ainoa yskän lähde ja tehokas liman irrottaja. Ilmeisesti sanonta, "Eli terva, viina ja sauna auta, tauti on kuolemassa", on ollut hyvinkin lähellä totuut-

ta, mene ja tiedä. Tänä päivänä ihmiset tyytyvät käyttämään tervaa, kylläkin saunassa, mutta vain löylyvetteen lisättynä, tuoksun ja mielihyvän antajana. Toinen Merimaskuseuran myyntituote, lossikapula, tuntui melkein yhtä eksoottiselta kuin tervakin. Uusiokäyttöön, pullonavaajaksi, valmistettu pienoislossikapula kirjoitti monenlaisia tarinoita. Useimmat vanhemmista väestä tunnustivat lossikapulan ja kertoivat olleensa jopa vetämässä lossia sellaisella. Monelle lossikapulan entisajan käyttö selvisi vasta seinällä olevasta valokuvasuurenoksesta. Oli suorastaan mielenkiintoista kohdata ihmisiä eri puolilta Suomea sekä kuunnella erilaisia murteita ja mielipiteitä asuntomessuista.

Odotetuin ja jännittävin kohtaaminen oli heinäkuun 15. päivänä, kun presidentti Martti Ahtisaari ja rouva Eeva Ahtisaari vierailivat Apajalla. Protokolla vierailun aikana oli hyvin tiukka. Kuitenkin adjutanttien suosiolla avustuksella Merimaskuseuran edustajat pääsivät lahjoittamaan Merimasku-kirjan sekä vihtaparin presidentille ja lossikapulan rouva Ahtisaarelle. Vihdat tuntuivat erityisesti miellyttävän presidenttiä, sillä hän kertoi ottavansa ne heti käyttöön. Eeva Ahtisaari taas kertoi lapsuudestaan, jolloin hän on asunut kapulalossin takana ja näin ollen lossikapula oli hänelle tuttu. Ennen lähtöään presidentti tiedusteli vielä meiltä, olimmeko menossa valtakunnallisille kotiseutupäiville Varkau-

APAJALLA

Terttu Kraemer

Saaristolaiskylän "asuntomessut" olivat monella tapaa miellyttävä yllätys.

teen: "Minun vaimoni on siellä juhlapuhujana". Mustat autot lähtivät kohti kirkonkylää, vierailu oli päätynyt ja jännitys alkoi pikku hiljaa laueta.

Vähintään yhtä jännittäviä hetkiä elettiin tervahaudan polttamisen aikoihin. City-karhu oli retkellään päättänyt poiketa myös Merimaskussa. Yölliset tervahaudan valvojat olisivat varmaankin kokeneet elämänsä jännittävimmän kohtaamisen, jos karhu olisi tallustellut Apajalle. Sanotaan, että eläimet pelkäävät tulta, ehkä savun haju on pelottanut sen muuttamaan matkasuunnitelmiaan Iskolan suuntaan. Vain mesikämmenen tassunjäljet Haahdennementiellä ja pengotut roskalaatit kertoivat yöllisestä vierailusta. Pääsimme pelkällä säikähdyksellä.

Messut ovat ohi ja rauha on palannut idylliseen Saaristolaiskylään. Monia kokemuksia ja elämyksiä rikkaampina kirjaamme tapahtumat Merimaskun historiaan.

Askaistentie 29 puh 43 20 200
21240 ASKAINEN fax 435 8074

Kaipaako kotisi korjausta ?

Ammattitaitoiset kirvesmiehet kauttamme.

SOITA

puh

43 20 200

**Naantalin
Hammas
&
Naantalin
Koira**

Tullikatu 12
21100 Naantali
puh, 02-4352 260

**KUN LEMMIKKI SAIRASTAA TAI
SEN HAMMASTA KOLOTTAA...**

SOITA puh. 4352 260

**Eläinlääkäri Matti Vähäpassi
Koirahammaslääkäri Ville Vähäpassi**

TURUN YKKÖSPARKETTI KY

**MYynti-
NÄYTTELY**

- PARKETTIENTEN ERIKOISLIKE -

**PISTÄ
PARKETIKSI**

Mosaiikki- ja lautaparketit asennettuna Vanhojen parkettien, puulattioiden sekä Erilaiset mattotyöt juhla- ja urheilusalien hionnat ja lakkaukset

Yliopistonkatu 32, 20100 TURKU, Fax/Puh. 02-251 1421, 040-551 3375

KOKOUSKUTSU

Merimasku - Seura ry:n sääntömääräinen syyskokous pidetään Taattisten pakarituovassa maanantaina joulukuun 30. Päivänä 1997 klo 18.00. Kokouksessa käsitellään sääntöjen syyskokoukselle määräämät asiat, sekä seuran sääntömuutosehdotus.

Tervetuloa läheltä ja kauempaakin sopimaan yhteisistä asioista.

Kahvitarjoilu

Johtokunta

NAANTALIN APTEEKKI

*Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä*

NAANTALIN APTEEKKI

Luostarinkatu 25, puh. 02-435 1614
ma-pe 9-21, la 9-15, su 10-14

RYMÄTTYLÄN SIVUAPTEEKKI

Rymättylä kk, puh. 02-252 1202, ma-pe 9-16.30

• NAANTALIN • Kuvaus

Luostarink. 27 puh. 02-435 1454

KUVAT JOPA TUNNISSA

K-Rauta
Puutavaraa
Rakennustarvikkeita

Naantalin
Rakennuspuu

Taimontie 21
puh. 435 1358

TULE VIIHTYMÄÄN
Kahvila- ravintola Särkäsalmeen

Nauti arkisin
lounas klo 11.00-14.00

Valikoimistamme löytyy erilaisia maukkaita liha- ja
kalaruokia.
Kahvilastamme hampurilaisia, kahvia ym. virvokkeita.

Avoinna joka päivä klo 10.00-
B-oikeudet

Kahvila-Ravintola Särkäsalmi
Rajatie 2, Merimasku, p. 02-4369 330

Leipomo-Konditoria-Myymäla-Kahvila
Nuhjalantie 2, 21110 Naantali, puh. 02-435 4600

Muut kahvila-leipämyymälät:

Aurinkokahvila Tullikatu 13, Naantali, puh. 435 6200
Turun myymälä Aurakatu 7-9, Turku, puh. 250 3080
Raision myymälä, Varpeenaukio 3, Raisio, puh. 430 6868

Hyvä valikoima lemmikkien
ruokia ja tarvikkeita

NAANTALIN
lemmikkien
RUOKA JA TARVIKE

Tmi M-L Kankare
Myllynkiventie 3, A 2, Naantali, Puh. 4327 997

TAATTISTEN TILA

Karin ja Markku Aaltonen
Taattinen, 21160 Merimasku
puh. 02-4369 583, tai 0400-828 108

MERIMASKUN
TAKSIT
10041

Sähköasennukset ja
-suunnitelmat

SÄHKÖ TIIMI
ISTO LAAKSONEN OY
02-4369 918
0400-722 197
fax 02-4367 040

AURINKO OPTIIKKA

SILMÄLASIT • NÄÖNTARKASTUKSET • PIILOLASIT
Luostarinkatu 27, 21100 NAANTALI, Puh. 435 3551
Avoinnna: ark. 9-17.30, la 9-14.00
• LÖYDÄT MEIDÄT APTEEKIN VIERESTÄ •

Rymättylän Tili- ja
Kiinteistö Oy LKV

Liike- ja maatalouskirjanpidot
Palkanlaskennat, Isännöinti, Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
puh. 4367 010, 0400- 787 422

AUTOILIJA
Jorma
Honka

Maankuljetus- ja sepelitoimitukset

Puhelin 4369 753
auto 049-747 490

Restaurant
Kala-Trappi

NUNNAKATU 3, 21100 NAANTALI
Puh: 02-435 2477

VARATTU

W Suomen
Hammashuolto Oy

ANNE LINJA

Luostarinkatu 21 A, Naantali
Puh. 4353 450, 4353 461

KIRVESMIESPALVELU

Laine Ky

Merimasku
puh. 4369 507
auto 0400-820 781

Meiltä saat makeimmat mansikat joko poimittuna tai itse poimien.

Tilamyymälästämme löydät myös:

- Herneitä
- Varhaisperunaa
- Avomaan kurkkua
- Jäävuorisalaattia

Tutustu myös Läns'talon herkkuihin

- Marinoidut oliivit ja valkosipulin kynnet
- Omilla resepteillä säilötyt kurkut
- Pepperonit

Sannainen
21160 Merimasku
puh. 02-436 9485
9400-743 202

K-yli 17

Tämä on ladattu

Hanki lupa maksaa ostokset ladattavalla täysautomaatilla! Silvermaticiin voit ladata sähköistä korttirahaa ja nostaa käteistä missä päin maailmaa tahansa. Kysy Osuuspankista tai www.sterling.com

MERIMASKUN OSUUSPANKKI
Mukana elämän eri käänteissä

Leikkaa kupongit irti ja käytä edut hyväksesi!

PYSÄKÖINTIPULMIA?

OLISIT TULLUT LINJA-AUTOLLA

Turun Linja-autoilijain Osakeyhtiö (TLO)
Maariankatu 10/Mariegatan 10